

Margrethe Kamille Birkler og Anders-Christian Jacobsen

Frygt ikke! Indføring i kristen dogmatik, Bind 1. Eksistensen 2024. 191 sider.

Den 14. maj 2024 udkom en ny lærebog i dogmatik, lige betids til at være klar til næste semesters dogmatikhold på teologistudiet. Forfatterne, ph.d.-studerende Margrethe Kamille Birkler og hendes vejleder, professor Anders-Christian Jacobsen, har nemlig tænkt lærebogen som et tobindsværk skræddersyet til undervisningen i dogmatik over to semestre på bachelor-niveau – inddelt i et semester med Dogmatik 1 og et med Dogmatik 2. Lærebogen *Frygt ikke!* udgør første bind (af to), hvori de teologiske temaer, der typisk gennemgås i Dogmatik 1, behandles. Det drejer sig om spørgsmålene om dogmatik som fag og om dogmatisk metode og teori, om gudsbegrebets betydning og endelig om spørgsmål vedrørende skabelse og synd (1. trosartikel). Det betyder, at lærebogens bind 2 vil behandle temaer relateret til trosbekendelsens 2. og 3. trosartikel, det vil sige spørgsmål om Kristusforståelse og frelse (kristologi og soteriologi), spørgsmål om kirke, Helligåndens fællesskab og sakramenterne (ekkleziologi og sakramentologi) og endelig spørgsmål vedrørende de sidste tider, dom, opstandelse og håb (eskatologi).

Nu foreligger altså en ny, lille lærebog til Dogmatik 1. Men hvordan passer det i det hele taget ind i vor *post*-postmoderne tid at have en nærved monografisk lærebog, hvor alene spørgsmålet om en lærebog i dogmatik på dansk har været drøftet længe? Spørgsmålene stiller sig i kø: Er tiden ikke løbet fra en monografisk lærebog? Hvis en lærebog, hvordan skal den så være? Allerede i min studietid 1977-1985 var disse spørgsmål aktuelle, og en lærebog i dogmatik udelukket. Efter godt hundrede år med monografiske værker af den professor, der i forvejen manuclerede de teologistuderende i faget, var der brug for noget nyt. Regin Prenter og hans *Skabelse og genløsning* (1951) var et sidste eksempel på en sådan professoral, monografisk lærebog. I 1970'erne-80'erne blev vi undervist på grundlag af kompendier med flere forskellige teologiske indslag relateret til de store dogmatiske spørgsmål. Først i 1992 udgav underviseren ved Afdeling for Dogmatik i Aarhus *Fragmenter af et spejl*, der netop er en antologi med plads til de enkelte bidragsyderes teologiske aftryk og perspektiver. Imidlertid dækkede denne antologi ikke alle dogmatiske temaer, fx ikke helligåndsteologi eller eskatologi. Desuden blev den efterhånden – uretfærdigt, hvis man spørger mig – anset som for svær for de studerende. Det sidste er det, Birklers og Jacobsens nye lærebog forsøger at råde bod på, foruden at den forsøger at inddrage mere postmoderne spørgsmål som køn og pluralisme.

Forfatterne vælger netop pluralismen med afsæt i receptionshistorisk teori samt befrielsesteologiske og feministteologiske hermeneutikker. Ikke desto mindre bevæger de sig over i post-postmodernismen ved at ville fastholde et kristent sandhedsbegreb, om end forstået som en "svag sandhed" eller et "bredt sandhedsbegreb" (s. 38-39). Det er et forsøg på fornyelse, som be-

stemt kan diskuteres. Mest interessant og fornyende finder jeg tilgangen til sproget, der jo er teologiens vigtigste redskab. Det er forfriskende endelig at se en dansk lærebog i dogmatik, der gør op med et totalitært, patriarkalsk gudsbegreb udtrykt i en énsidig kønskarakteristik af Gud som Far og mand. Det er ikke woke, men en tiltrængt genoptagelse af Bibelens og traditionens (fra Clemens af Alexandria, Luther og Grundtvig) flerstrengede gudsbillede og -sprog. Desværre gøres dette kun ved at veksle mellem pronominer i femininum (13) og maskulinum (46), ikke via vekslende substantiver, bortset fra i et par passager hvor Gud omtales med både kvindelige og mandlige personbegreber, fx mor og far, for at undgå idolatri. Det smitter af på fremstillingen af gudsbegrebet, hvor Treenigheden – selv i overvejelser over Gud som ”kærlighedens fællesskab” – for énsidigt fremstilles som den immanente Fader-Søn-Helligånd og mindre som den økonomiske Skaber-Frelser-Liv-giver og flere andre billeder.

Man kan således diskutere, om det lykkes forfatterne at være så pluralistiske og fornyende, som de ønsker og hævder. En årsag kan være, at Jacobsen mere traditionelt vil fastholde en dogmatik som ét sammenhængende system, der aldrig bliver helt kompatibelt med Birklers befrielses-, feminist- og climateologiske indslag i lærebogen. Det kan også være årsagen til, at fx deres tilgang til relationen skabelse-synd forekommer for udfoldet, navnlig når den modstilles relationen frelse-synd, der igen forbindes med synd-skyld. Her savner jeg dybere udfoldelse og en langt mere dybtgående fremstilling af Luthers teologi.

Tre formelle mangler fremhæves. Et navne- og sagsindeks, kildeangivelser i bl.a. tekstbokse samt latinske (evt. tyske) betegnelser for hovedbegreber må være givne i en lærebog i dogmatik.

Trods min kritik vil jeg hilse denne lærebog velkommen. Den introducerer trods alt nyere teologiske tilgange, og de mere idiosynkratiske indslag kan danne grundlag for de teologiske diskussioner, vi gerne ser vores studerende indgå i. Frygt ikke dogmatik; bliv en god teolog.

Else Marie Wiberg Pedersen